

- рія 17. Теорія і практика навчання та виховання: Зб. наук. праць. – Вип. 6. – К., 2007. – 267 с. – С. 79 – 85.
2. Жара Г.І. Підготовка вчителя до використання міжпредметних зв'язків як засобу формування валеологічних понять в шкільному курсі основ здоров'я // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 55. Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт: Збірник у 2-х т. – Чернігів: ЧДПУ, 2008. – № 55. – Т. 1. – 468 с. – С. 200 – 205.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ СТУДЕНТАМИ-ЕКОЛОГАМИ

Заблюцька О.С. (Житомир)

Модернізація національної освіти згідно європейських стандартів передбачає впровадження в навчальний процес новітніх технологій та підходів. Чільне місце серед останніх посідає компетентнісний підхід, який нині визнано пріоритетним у реформуванні європейської освіти. Така зміна акцентів з класичної (знаннєвої) парадигми навчання на компетентнісну, насамперед, пов'язана з потребою суспільства у формуванні випускників, головним критерієм підготовки яких є не самі знання, а здатність їх використовувати в практичній діяльності.

Сутність та головні особливості компетентнісного підходу розкрито у працях С. Адама, О. Алексєєвої, А. Андрєєва, В. Болотова, С. Бондар, Н. Гришанової, І. Зимньої, А. Князева, О. Корсакової, Т. Кривченко, М. Лаптевої, Н. Морозової, Л. Паращенко, О. Пометун, Дж. Равена, О. Савченко, В. Серікова, Д. Трубачової, А. Хуторського, І. Чемерис та ін. Ними встановлено, що компетентнісний підхід – це спрямованість навчального процесу на формування та розвиток в особистості системи ключових і предметних компетенцій. Головною особливістю цього підходу, на думку С. Адама, є перенесення акцентів з процесу навчання на його результат – компетенції. Останні розглядаються як одиниці навчальних планів, які втілюють елементи академічної та професійної освіти, оцінку попереднього досвіду навчання та тенденції до подальшого розвитку [1].

Серед інших особливостей компетентнісного підходу, підпорядкованих до головної, вирізняють:

- перенесення уваги з поінформованості студентів на їх вміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем (Л. Андрєєв, Л. Паращенко);
- оцінювання рівня сформованості у студентів компетенцій як результату навчального процесу (О. Овчарук);
- студентоцентровану спрямованість навчання (С. Адам, В. Байденко, Н. Гришанова).

Розкриваючи сутність студентоцентрованої напрямленості даного підходу, слід зазначити, що при його застосуванні студенти вже на початковому етапі навчання мають можливість ознайомитись з вимогами до їх підготовки (компетенціями), а викладачі – організувати процес навчання, спрямований на формування у студентів визначених компетенцій.

На нашу думку, до цього переліку особливостей компетентнісного підходу у вищій школі слід додати й націленість фахової підготовки на майбутнє працевлаштування випускників. Заздалегідь визначені вищими навчальними

зкладами переліки, засвоєних випускниками компетенцій, значно полегшать діяльність роботодавців по пошуку відповідних кандидатур на робочі місця.

Незважаючи на широке визнання "компетенцій" як одиниць та результату навчального процесу при компетентнісному підході, в науці нині не спостерігається однотайності щодо їх трактування. З метою подолання зазначеного недоліку нами було здійснено контент-аналіз 35 означень цього поняття. Він дозволив сформулювати таке узагальнене визначення: компетенція – це інтегрована особистісно-діяльнісна категорія, яка формується під час навчання в результаті поєднання початкового особистого досвіду, знань, способів діяльності, вмінь, навичок, особистісних цінностей та здатності їх застосування в процесі продуктивної діяльності стосовно кола предметів та процесів певної галузі людської діяльності.

Однією з головних умов та етапів впровадження компетентнісного підходу у вищу освіту є визначення переліку компетенцій з навчальних дисциплін, що відповідають напрямку підготовки фахівців. Відповідно до предмету нашого дослідження було здійснено аналіз базових освітніх документів для вищої екологічної школи з метою виявлення в них предметних компетенцій з хімії [2, 4]. Він засвідчив відсутність чіткої системи зазначених компетенцій, що, на нашу думку, стримує процес впровадження компетентнісного підходу до вивчення даного предмету студентами.

З метою подолання зазначеного недоліку нами складено перелік предметних компетенцій з хімії, які пропонуються до формування у студентів-екологів [3]. Серед них:

- формулювання основних понять, законів, учень, принципів та концепцій хімії;
- розрізнення речовин атомного, молекулярного та полімерного рівнів структурної організації та визначення генетичних зв'язків між ними;
- встановлення зв'язків між структурною організацією речовин, їх властивостями, біологічними функціями та екологічним впливом;
- пояснення термодинамічних та кінетичних закономірностей хімічних процесів, природи утворення розчинів, сутності і кількісних характеристик, що відбуваються в них (електролітична дисоціація, гідроліз, окисно-відновні процеси, комплексоутворення);
- оцінювання екологічного значення хімічних елементів та їх сполук у геосферах Землі, а також у навколишньому природному середовищі в цілому;
- розпізнавання хімічних аспектів стану довкілля, вирізнення хімічних шляхів вирішення екологічних проблем, прогнозування результатів цієї діяльності;
- розв'язування теоретичних і прикладних завдань, пов'язаних з дослідженням якісного і кількісного складу об'єктів довкілля, властивостями речовин та їх взаємоперетвореннями;
- пояснення отриманих результатів з урахуванням порушеної проблеми, проведення необхідних розрахунків, здійснення статистичних і графічних обробок результатів дослідження, формулювання і запис остаточних результатів розв'язання проблеми;
- самостійне здобуття хімічних знань з різних джерел інформації;
- систематизація навчальної інформації з хімії відповідно до заданої теми, оформлення результатів цієї роботи у вигляді курсової роботи, виступу на науковій конференції тощо;
- використання сучасного хімічного обладнання;
- проведення хімічного експерименту з дотриманням правил техніки безпеки;

- перенесення й інтегрування предметних компетенцій з хімії в інші навчальні дисципліни фахового спрямування.

Запропонований перелік предметних компетенцій з хімії не претендує на остаточність і завершеність. Проте і в такому вигляді, за умови його цілеспрямованого формування, сприятиме усвідомленому здобуттю студентами-екологами фахової компетентності.

Література

1. Адам С. Использование результатов обучения (Using Learning Outcomes UK Bologna Seminar) // Болонский процес: середина пути / Под ред. В.И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов. Российский Новый Университет, 2005. – С. 110–151.
2. Галузеви стандарт вищої освіти України. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра напряму підготовки 0708 "Екологія", кваліфікація 3211 "Технік-лаборант". – К.: Видання Міністерства освіти і науки України, 2003. – 117 с.
3. Заблоцька О.С. Предметні компетенції з хімії у вищій екологічній освіті // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2005. – випуск № 25. – С. 124-128.
4. Програма навчальної дисципліни для підготовки бакалаврів в аграрних вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації зі спеціальності 6.070800 "Екологія та охорона навколишнього середовища": Хімія. – К.: Аграрна освіта, 2004. – 24 с.

ВИХОВУЮЧИЙ КОЛЕКТИВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ **А.С.МАКАРЕНКО**

Зуб Є.В. (Полтава)

Спільнота може відігравати як позитивну так і негативну роль у формуванні та розвитку людей. Чим у більшому ступені спільнота орієнтована на людину, тим ефективніше її позитивний вплив на розвиток індивідуальних якостей особистості.

Виховний вплив спільноти залежить від дотримання певних умов, які вона сповідує.

А.С.Макаренко вважав, що єдність і боротьба інтересів особистості і колективу є однією з рушійних сил розвитку колективу і особистості. Він визначає два напрями розвитку колективу.

Перший – це проходження колективом трьох стадій. На першій стадії розвиток колективу і особистості іде шляхом соціально-необхідних і моральних цілей, інтересів визначених керівником колективу в колективні і особистісні інтереси. Друга стадія настає тоді, коли формується ядро вихованців, які виражають громадську думку. Але все ж таки залишаються окремі особистості у яких особисті цілі не співпадають з цілями колективу. Робота по гармонізації цього протиріччя приводить до того, що колективні інтереси «вбираються» членами спільноти, доповнюючи їх індивідуальні інтереси. Третя стадія розвитку колективу характеризується єдністю вимог колективу. На цій стадії виражається єдність колективних і особистих цілей.

Другий напрямок розвитку колективу Антон Сименович вбачав у системі перспектив. Тут теж головне – боротьба і єдність, розвиток особистості і